

היחיד בעולם. לגבי העולם, כפי שהוא עכשיו, אנו יוצאי-דופן, כאשר היינו כל אלפי השנים של קיומנו. אין אנו הולמים התבנית הכללית של האנושות; אחדים אומרים מפני שאנו לקויים. לי נדמה מפני שהתבנית הכללית פגומה, ואין אנו משלימים אתה ולא מסתגלים אליה...

...ועוד הערה אחת על דרכי התגוננותנו. אין בדעתנו לנהל מלחמה, אם נותקף שוב, כאשר ניהלנו בתקופה הטרומ-הסטורית, בימי ה"הגנה" — מלחמה סטאטית, דפנסיבית, במקום בו הותקפנו. אם יתקיפו אותנו בעתיד, אנו רוצים שהמלחמה תתנהל לא בארצנו, אלא בארץ האויב, ושלא נתגונן אלא נתקוף. מלחמה זו עושים לא על-ידי ישובי-ספר, אלא על-ידי כוחות ניידים המצוידים בכלי-תנועה מהירים ובעצמת-אש חזקה. חושש אני, שכל אלה המדברים על כוח-בטחון זול וקל ונוח — אינם יודעים בעיית הבטחון של מדינה זו ושל העם אשר בתוכה. אנו אחד נגד ארבעים. יחסי-כוחות אלה לא ישתנו גם אם תתמיד העליה — כי הריבוי הטבעי בצד השני ידביק תמיד ריבוי העליה אצלנו. ואנחנו העם ה"גון-קונפורמיסטי", אולי

...זכותנו ביחס לארץ-ישראל נובעת לא מהמנדט ומהצהרת בלפור. היא קודמת לאלה... התנ"ך הוא המנדט שלנו, התנ"ך שנכתב על-ידינו בשפתנו העברית ובארץ הזאת עצמה, הוא הוא המנדט שלנו. זכותנו ההסטורית קיימת מראשית היות העם היהודי, והצהרת בלפור והמנדט באו לשם הכרת הזכות הזאת ואישורה.

...צה"ל הוא אחד הכוחות המרכזיים המעצבים דמות המדינה, המלכדים את העם, הממוזגים את הגלויות, והמחנכים את הדור הצעיר. צה"ל לא יעשה שליחותו באמונה אם לא ישמש בית-ספר עליון, יעיל ונאמן לחינוכו של הנוער במובן המלא והממצה של המלה, אם הוא לא ישמש בית-ספר להעלאת האדם בתוכנו, גם מבחינה אנושית כללית, גם מבחינה אורחית, גם מבחינה יהודית וגם מבחינה חלוצית. צה"ל לא ימלא את שליחותו אם הוא יגיע רק לכושר עליון של לחימה — אם כי על זה הוא מצווה בשורה הראשונה — אלא הוא צריך להקנות לנוער שמכונס בתוכו, לכל הנוער היהודי הבריא המכונס בצה"ל, את הכרת שליחותו ויעודו בבניין המולדת ובעיצוב עם סגולה ובעיצוב עם יהודי חופשי, שהוא יהיה מקור-גאווה לכל העם היהודי בתפוצות, שהוא יהיה אבן-שואבת לכל הנוער היהודי בגולה, שהוא יעורר כבוד בכל אומות-העולם.

...תקוותנו תלויה בכך שצבאנו יהיה גם להבא לא פחות מאשר היה עד עכשיו, שהעיקר יהיה בו אהבת האדם, אהבת האומה, אהבת חבר, ערך אדם וחזון אנושי — כי הם הביאו אותנו עד הלום... צפונות בעמנו אפשרויות

שאינני יודע אם צפונות הן בעם אחר. לא די שידע המפקד את מלאכתו. עליו להיות אוהב האדם, שהחייל שנשלח אליו יהיה יקר לו, שיאהב אותו, ובעיקר שיעורר אמון בחייל ובאם-החייל. עלינו לטפח ידידות-עמים, אך לסמוך יכולים אנו רק על עצמנו. הדבר תלוי במפקדים שיהיו לנו. אם המפקדים יעוררו את האמון, את האהבה, את הדבקות בחיילים שלהם, תדע כל אם עבריה שמסרה גורל בנה לידי מפקדים ראויים לכך.

---

...אילו נדרשתי למצות כל מהותה של ההסטוריה היהודית במלים אחדות, הייתי אומר שלוש מלים: איכות מול כמות...

---

...העליונות האנושים של צה"ל תלויה קודם כל במפקדים. על המפקד להיות לא רק מורה ומחנך, מאמן ומדריך. בשורה הראשונה — וזה תנאי להצלחתנו ולהצלחת צבאנו — הוא צריך להיות אדם למופת בחייו, בהתנהגותו, במסירותו, בטוהרו המוסרי, בנאמנותו לערכים הישראליים, היהודיים והאנושיים. הוא צריך לשמש מופת חי לחייליו. הצבא הטוב ביותר יתקלקל, אם מפקדיו אינם עומדים על הגובה...

---

...נוסף לכל הדברים שקצינים חייבים לדעת כחיילים על תורת הלחימה, על תורת המשמעת, על מסירות ועל כל שאר התכונות הצבאיות המקצועיות, שאותן היטיב הרמטכ"ל למנות ממני, נחוץ עוד דבר אחד (לדעתי נחוץ בכל צבא בעולם — אבל אצלנו זה שאלת חיים) — על המפקד להיות איש למופת, לא מספיק שישלוט בכוח המשמעת, וצריכה להיות משמעת-ברזל, אבל לא רק במשמעת ברזל יעשה המפקד את מלאכתו. הוא צריך להיות איש מופת כזה שהפקודים, אלה שסרים למשמעתו, ידעו לעשות כל מלאכה, גם אם הדבר קשור במסירות-נפש... לא רק מפני חובת המשמעת, אלא מפני האמון בכושרו, ביושרו ובנאמנותו של המפקד...

---

...והערה אחרונה הנוגעת לצה"ל. הצבא בכלל זה עניין של כובו — זה כובו כוח אדם, כובו אמצעים, אולי הכובו הגדול ביותר שיש במדינה הזאת, אך כובו שאין מנוס ממנו, כובו קדוש שמצוה למסור את נפשנו על הכובו הזה. לא הוא לבדו מקיים את בטחוננו, אבל בלעדיו אין בטחון. אולם, אין זאת גזירה שצבא יהא רק כובו, וכשם שבטחון אינו תלוי אך ורק בצה"ל אלא בעוצמתו הטוטלית של העם, בעוצמה המוסרית, המקצועית והכלכלית, כך אין צה"ל אך ורק מושא הבטחון — וזה אחד ההבדלים היסודיים בין צה"ל ובין כל הצבאות האחרים.

---

3. 12-15/1951

